

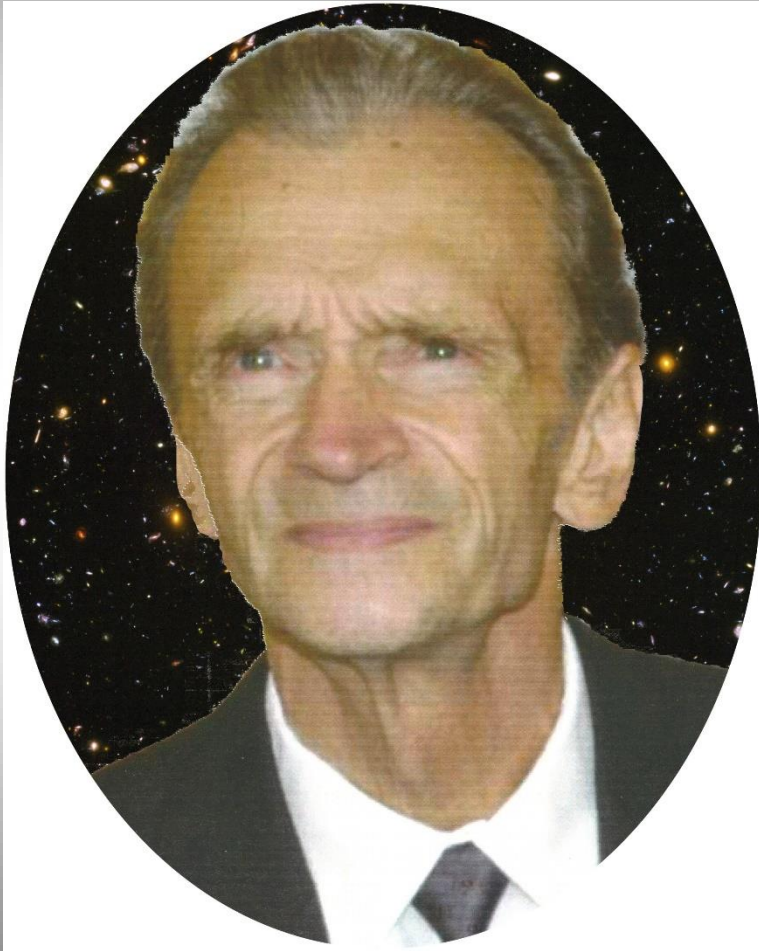
ARTURS BALKLAVS un «ZVAIGŽNOTĀ DEBESS»

Arturam Balklavam – 85

«Zvaigžņotajai Debesij» – 60. gadskārta

Irena Pundure, Astronomijas sekcija
Latvijas Universitātes 76. zinātniskā konference
Rīgā, Raiņa bulv. 19, 23.febr.2018.

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

Latvijas ZA koresp. loc., RO prof.
Dr.phys. **ARTURS BALKLAVS-**
Grīnhofs (1933-2005)

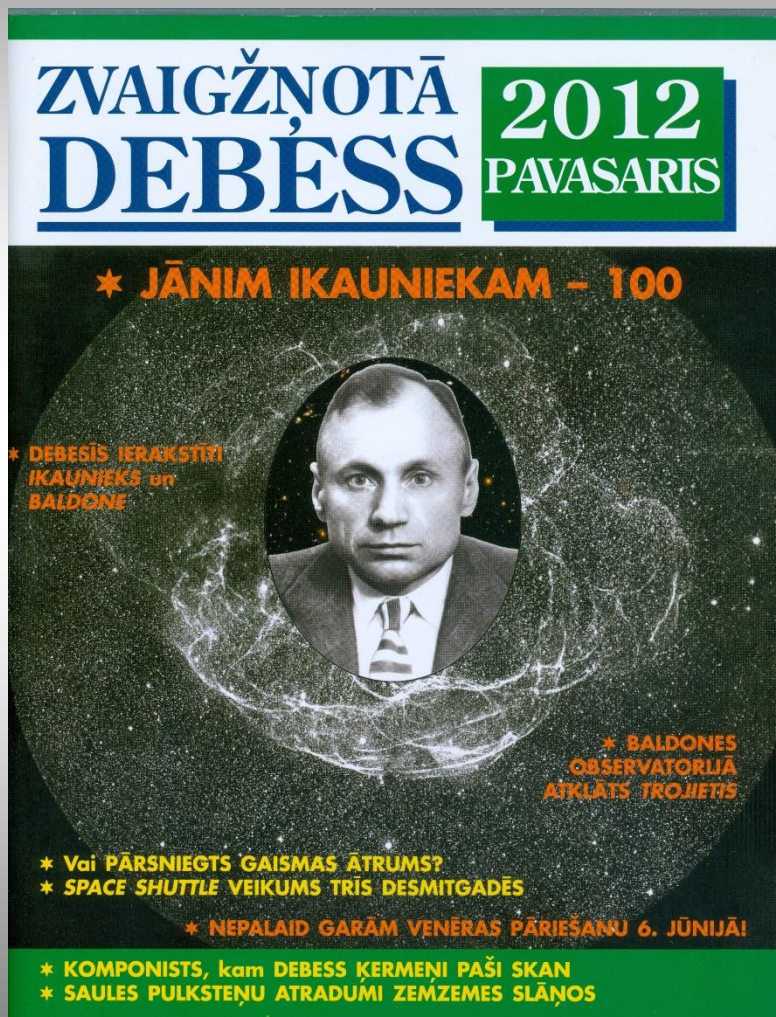
LZA Radioastrofizikas observatorijas
otrais (1969-1997), LU AI pirmais
direktors (1997-2005)

«**Zvaigžņotās Debess**»
ilggadējais **atbildīgais redaktors**
(1969-2005):

36 gadi, 144 numuri

Latvijas Zinātņu akadēmija
iedibinājusi (2006) Artura Balklava
balvu par izcilu veikumu zinātnes
popularizēšanā

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

«Zvaigžņotās debess»

Pirmā izdevuma REDAKCIJAS KOLĒGIJA 1958:

1. **Andrejs Alksnis** (atbildīgā redaktora vietnieks);
2. **Ilga Daube**;
3. **Jānis Ikaunieks** (atbildīgais redaktors);
4. **Linards Reiziņš** (sekretārs);
5. **Milda Zepe**.

52 lpp. Metiens 2000 eks. Maksā 1 rbl. 10 kap.
Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas izdevniecība

45. izdevuma REDAKCIJAS KOLĒGIJA 1969:

1. **Andrejs Alksnis**;
2. **Arturs Balklavs** (atbildīgais redaktors);
3. **Natālija Cimahoviča**;
4. **Ilga Daube** (atbildīgā sekretāre);
5. **Jurijs Francmanis**.

76 lpp. Metiens 2000 eks. Maksā 18 kap.
Izdevniecība “ZINĀTNE”

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

«ZVAIGŽNOTĀ DEBESS» ir gadalaiku izdevums. Atbilstoši gadalaikam izdevumā sniegsim ziņas par zvaigžņotās debess izskatu, planētām, meteoriem, komētām un citām interesantām debess parādībām.

Populārzinātnisko rakstu nolūks ir paust modernās astronomijas svarīgākos sasniegumus. Īsas ziņas tiks sniegtas par jaunākajiem notikumiem astronomijā, par observatorijām un ievērojamiem astronomiem, par astronomijas vēstures un citiem jautājumiem.

REDAKCIJAS KOLĒĢIJA:

Andrejs Alksnis (*atb.redaktora vietn.*), **Ilga Daube**, **Jānis Ikaunieks** (*atb.redaktors*), **Linards Reiziņš** (*sekretārs*) un **Milda Zepe**.

«Zvaigžņotā debess», 1958, Rudens, vāku 2.lpp.

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

Ar **1979. gada Vasaru (84)** paplašināta «Zvaigžņotās debess» redkolēģija (9 zin.kand.):

Atbildīgais redaktors **ARTURS BALKLAVS** — ZA Radioastrofizikas observatorijas (RO) direktora v. i., fiz.mat.zin.kand.;

Atbildīgā redaktora vietnieks **EDGARS SILIŅŠ** — ZA Fizikāli enerģētiskā institūta laboratorijas vadītājs, fiz.mat.zin.kand.;

Atbildīgais sekretārs **JURIS FRANCMANIS** — ZA RO zin.sekretārs, fiz.mat.zin.kand.;

Redkolēģijas locekļi:

ANDREJS ALKSNIS — ZA RO vec.zin.līdzstrādnieks, fiz.mat.zin.kand.;

ANDRIS BUIĶIS — LVU Diferenciālvienādojumu un tuvināto metožu katedras vadītājs, fiz.mat.zin.kand.;

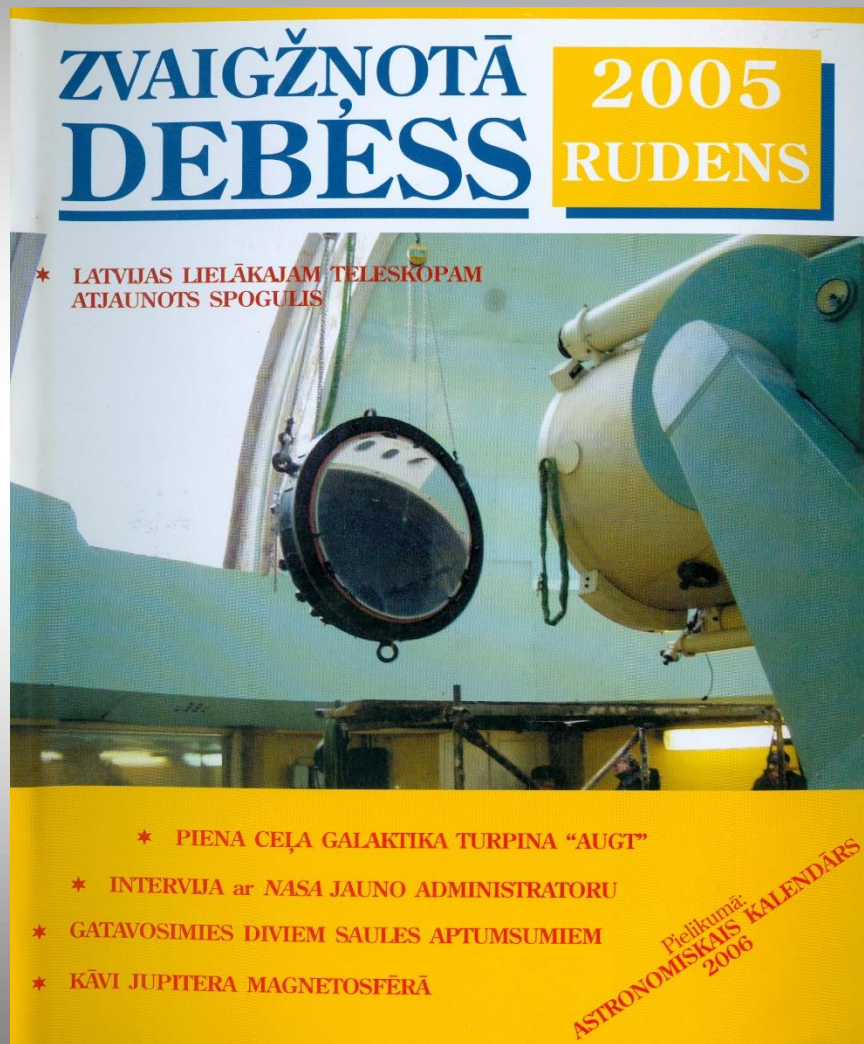
NATĀLIJA CIMASHOVIČA — ZA RO vec.zin.līdzstrādniece, fiz.mat.zin.kand.;

TOMASS ROMANOVSKIS — LVU Eksperimentālās fizikas katedras docents, fiz.mat.zin.kand.;

LEONIDS ROZE — LVU Astronomiskās observatorijas vec.zin.līdzstrādnieks, fiz.mat.zin.kand.;

IEVA ŠPRUNKA — žurnāla «LPSR Zinātņu Akadēmijas Vēstis» atbildīgā sekretāre, ķīm.zin.kand.

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

189. numura REDAKCIJAS KOLĒGIJA 2005:

1. LZA *Dr.astron.h.c. Dr.phys.* **Andrejs Alksnis** (1958-2017);
2. *Dr.habil.math.* **Agnis Andžāns** (1988), atbildīgā redaktora vietnieks (1997);
3. **Kārlis Bērziņš** (2001);
4. *Dr.sc.comp.* **Mārtiņš Gills** (1997);
5. *PhD* **Jānis Jaunbergs** (2004);
6. *Dr.phil.* **Rihards Kūlis** (1988);
7. **Irena Pundure**, atbildīgā sekretāre (1988);
8. *Dr.phys.* **Leonids Roze** (1971-2009);
9. *Dr.paed.* **Ilgonis Vilks** (1992).

104 lpp.+pielikums (2-32 lpp.)

Metiens 1200 eks.

Abonēšanas cena Ls 1.20

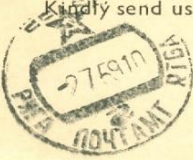
Apgāds “Mācību grāmata”

Arturs Balklavs un "Zvaigžņotā Debess"

UPPSALA UNIVERSITETS
ASTRONOMISKA OBSERVATORIUM Uppsala, Sweden June 23, 19 59
UPPSALA SWEDEN

We gratefully acknowledge the receipt of the following publications:
Astronomiskais kalendārs 1959.
Zvaigžņotā Debess 1958. Gada Rudens.
" " 1959. Gada Ziema.
" " " Gada Pavasaris.

Kindly send us the following publications missing from our library:

Suma Kalmqvist
Director.

✓ Saņēmām: 1. Astrofizikas laboratorijas atsevišķs iespiedums № 2; 3
✓ Получили: 2. Astronomiskais kalendārs 1959
Received: No 2, 1959 Calendar - Zvaigžņotā debess
1958 Gada Rudens; 1959 Pavasaris - Ziema
Iestāde:
Учреждение: Variable Star Section New Zealand
Institution: Astronomical Society
Adrese:
Адрес: P.O. Box 39, Rarotonga, Cook Islands,
Address: South Pacific
21. 10. 59 1959. g.
Paraksts: *J.H. Peterson*
Подпись: *J.H. Peterson*
Signature: *Director*

Nr. 3176 350

Jau 1959. gada pastartes liecina par plašiem «Zvaigžņotās debess» – ZA Astrofizikas laboratorijas populārzinātniska gadalaiku izdevuma – sakariem ar pasaules observatorijām – no Norvēģijas, Zviedrijas, Somijas ziemeļu puslodē līdz Indonēzijai, Austrālijai, Jaunzēlandei dienvidu puslodē.

Observatorijas bibliotēka apmaiņas ceļā saņem zinātniskos izdevumus no 277 astronomiskajām iestādēm 45 pasaules valstīs.

Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Radioastrofizikas observatorija. – Izdevniecība «Zinātne», 1977.

Arturs Balklavs un "Zvaigžņotā Debess"

52
Zv136

LATVIJAS PSR ZINĀTŅU AKADEMIJAS POPULĀRZINĀTNISKĀ GADALAIKU IZDEVUMA «ZVAIGŽŅOTĀ DEBESS» REDAKCIJAI

PSRS Zinātņu akadēmijas Astronomijas padome apsveic populārzinātnisko izdevumu «Zvaigžņotā debess» ar desmit gadu pastāvēšanu un novēl redakcijas kolektīvam sadarbībā ar daudzajiem autoriem turpināt vērtīgo astronomijas zināšanu popularizācijas darbu.

Vienlaikus PSRS Zinātņu akadēmijas Astronomijas padome ar nožēlu atzīmē, ka sakarā ar šī izdevuma krievu dublikāta trūkumu «Zvaigžņotā debess» paliek praktiski nepieejama ļoti plašam potenciālam lasītāju pulkam, kuri, iepazīnušies ar tās saturu, sevišķi ar unikālajiem materiāliem par astronomijas vēsturi, neapšaubāmi kļūtu par šī izdevuma uzlicīgiem cienītājiem.

PSRS Zinātņu akadēmijas Astronomijas padome cer, ka nākamajā desmitgadē «Zvaigžņotā debess» atklās savus noslēpumus un tās lapaspuses kļūs pieejamas visiem padomju astronomiem un vēl jo lielākam astronomijas amatieru pulkam.

E. MUSTELIS

PSRS Zinātņu akadēmijas
Astronomijas padomes priekšsēdētājs,
PSRS ZA korespondētājloceklis

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

- Bez savas izglītojošās lomas «ZvD» šajā laikā kalpoja arī latviešu valodas dzīvīguma uzturēšanai, piedaloties zinātniskās terminoloģijas izstrādāšanā un lietošanā apstākļos, kad zinātnē arvien dramatiskāk tika uzspiesta krievu valoda.

A.Balklavs. «Par «Zvaigžņotās Debess» izdošanas pabalstīšanu». – «ZvD», 1993/94, Ziema (142).

- «Zvaigžņotajai debesij» PSRS Tautas saimniecības sasniegumu izstādes **bronzas medaļa** par sistemātisku **astronomijas** un **kosmonautikas** zināšanu propagandu **nacionālajā** valodā,

PSRS Zinātņu akadēmijas paviljona «Kosmos» galvenā ekspozīcija «Kosmiskie pētījumi un zinātnes progress», 1982. gads. *«ZvD», 1983, Rudens (101), vāku 3. lpp*

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

«Zvaigžņotās Debess» mūžā pienācis svarīgs brīdis: tā pārtapusi par parakstāmu periodisku izdevumu. Saprotams, arī līdz šim «Zvaigžņotā Debess» nonāca lasītāju rokās regulāri četras reizes gadā de facto, bet tagad tas notiks de iure – varēsīm to atrast «Preses apvienības» izplatāmo izdevumu sarakstā, [...] Palikusi, protams, sava radītāja un nemitīgā saimnieka – Zinātņu akadēmijas Radioastrofizikas observatorijas – lietpratīgajā pārziņā, «Zvaigžņotā Debess» nemainīgi dedzīgi turpina popularizēt astronomijas un Visuma izziņas problēmas, taču astronomijai līdzās nostājušās tās fundamentālās zinātnes, uz kurām balstās gan pati astronomija, gan pašreizējais zinātniski tehniskais progress.

[...] Ne katrs lasītājs kļūs par astronomu, tomēr lai ikviens saglabā un izkopj cieņu, apbrīnu un bijību pret šo seno un mūžam jauno zinātni, mācīdamies izprast zvaigžņotās debess nozīmi arī mūsu ikdienišķajās zemes lietās.

Jānis Stradiņš. Ceļa vārdi «Zvaigžņotajai Debesij». – «ZvD», 1986, Pavasaris (111)

Arturs Balklavs un "Zvaigžņotā Debess"

astronomijas īpašo lomu, šķiet, izskaidrojams arī tas, ka lasītāju vidū ir gan skolu un studējošā jaunatne un skolotāji, gan arī agronomi, arhitekti, ārsti, inženieri, juristi, mājsaimnieces, strādnieki (amatnieki), zemnieki u. c. – pēc izglītības no pamata līdz zinātnu doktora grādam vecumā no 11 līdz 80 gadiem: to lasa vismazāk nodrošinātā, taču uz garīgām vērtībām orientētā sabiedrības daļa.

Izdevumā katram gadalaikam tiek sniegta ziņa par ZVAIGŽŅOTĀS DEBESS izskatu, planētām, meteoriem, komētām un citām interesantām parādībām dabā. Pārējās gadu

gaitā tradicionāli izveidojušās galvenās nodaļas: ZINĀTNES RITUMS (fundamentālo zinātnu atziņas un sasniegumi); JAUNUMI (īsas ziņas par jaunākajiem pētījumiem astronomijā); KOSMOSA PĒTNIECĪBA un APĢŪŠANA (par kosmisko tehniku un kosmonautikas ieguvumiem); AMATIERIEM (ieteikumi debess objektu novērošanai un fotografēšanai un amatieru iegūtie astronomisko parādību uzņēmumi);

051.015 **Close to some planets, an asteroid and a comet.**
E. Mūkins.
Zvaigžņotā Debess, No. 138, p. 24 – 34 (gada ziema 1992 – 93).
In Latvian.

051.016 **The project SOHO – satellite and programme.**
A. Balklavs.
Zvaigžņotā Debess, No. 140, p. 16 – 18 (gada vasara 1993). In Latvian.

The Solar and Heliospheric Observatory (SOHO) will allow studies of the Sun, the acceleration and propagation of the solar wind, its interaction with the Earth, and plasma processes in both the solar and magnetospheric context.

098.040 **Asteroid in the foreground.**
U. Dzērvītis.
Zvaigžņotā Debess, No. 140, p. 14 – 16 (gada vasara 1993). In Latvian.

The author reports on the observations of minor planet Gaspra made with "Galileo".

098.041 **Latvian astronomers on the sky.**
M. Dirikis.
Zvaigžņotā Debess, No. 140, p. 19 – 20 (gada vasara 1993). In Latvian.
Concerning minor planets (4391) Balodis, (4392) Agita.

098.042 **Trans-Plutonian minor planets.**
A. Balklavs.
Zvaigžņotā Debess, No. 143, p. 19 – 23 (gada pavasaris 1994). In Latvian.

HRONIKA (par astronomu dzīvi un darbu).

Taču "ZvD" neaprobežojas tikai ar astronomisko tematiku: fizikas, matemātikas, ķīmijas, bioloģijas, filozofijas, vēstures un īpaši ar Latvijas zinātnes vēsturi saistītie (LATVIJAS ZINĀTNIĒKI), folkloras, latviskās pasaules uz-

У нас в гостях журнал "Zvaigžņotā Debess"

Научно-популярный журнал «Звёздного Неба» («Звездное небо») издается на латышском языке Радио-астрономической обсерваторией Академии наук Латвийской ССР с 1958 года. Пока это единственный научно-популярный астрономический журнал, выходящий на национальном языке народов СССР. Основу журнала составляют публикации, посвященные астрономии, но много места в нем отводится и вопросам основанного космологического пространства, актуальным проблемам философии, физики, математики, биологии. Нередко на страницах журнала публикуются и дискуссионные статьи о загадочных и пока необъясненных небесных явлениях. Перевод одной из статей мы предлагаем вниманию читателей. Она посвящена Тунгусскому феномену и публикуется с небольшими сокращениями.

В поисках решения

А. Э. БАЛКЛАВС
доктор физико-математических наук
директор Радиоастрономической обсерватории АН ЛатвССР

Latviešu lasītājam novēlu neaizmirst pacelt acis gan uz zvaigžņoto debesi, gan arī uz «Zvaigžņoto Debesi», bet «Zvaigžņotās Debess» redkolēģijai – nepagurīt tās šķietami donkihotiskajos pūliņos. Lai kaut neliels stimulants tam ir doma, ka «Zvaigžņotai Debesei» tiek veltīta diezgan nopietna starptautiska ievērojama: pasaules astronomu aprindās visautoritatīvākā bibliogrāfiskā apskata «Astronomy and Astrophysics Abstracts» lappusēs ir minēti arī daudzi «Zvaigžņotajā Debesei» publicētie un latviešu valodā sarakstītie populāri zinātniskie raksti.

A. Balklavs. Sveicot "Zvaigžņoto Debesei" un tās lasītājus. – "ZvD", 1995/96, Ziema (150)

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

Astra

From: "Nicholas Cutler" <ncutler@ast.cam.ac.uk>
To: <astra@acad.latnet.lv>
Sent: Tuesday, February 13, 2001 7:30 PM
Subject: Zvaigznoda Debess (the Starry Sky)

Dear Sir,

Our library used to subscribe to the journal entitled Zvaigznoda Debess (the Starry Sky) and published by you. Our subscription expired in 1998, and as our holding is unique within the University of Cambridge, we are considering re-starting our subscription. Accordingly, I am writing in the hope that you can advise me of the current institutional subscription rates.

Many thanks,

Mr. N. Cutler
(Institute of Astronomy Library
Madingley Road,
Cambridge
CB3 0HA.
England.)

Pa labi: «Zvaigžņotās Debess» Vasara'2014 Apvienotās Karalistes Kembridžas universitātes Astronomijas institūta bibliotēkas stendā.

Foto Mark Hurn, nodaļas bibliotekārs

Literatūras apmaiņa izbeidzās sakarā ar Latvijas ZA un LU Astronomijas institūta gadalaiku izdevuma «Zvaigžņotā Debess» izdevēja maiņu ar 2018. gada Rudens laidieni.

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

Cilvēcei nepieciešamā informatīvā nodrošinājuma sagatavošana ir pats būtiskākais mūsdienu astronomu pienākums un misija. Būtu ļoti nožēlojami un mūsu tautu bagātā garīgā un kultūras potenciāla necienīgi, ja Baltijas republiku zinātne nedotu savu ieguldījumu šīs misijas īstenošanā, ja mirkļa grūtību dēļ mūsu republiku un zinātnes vadība atteiktos no līdzdalības astronomiskajos pētījumos un sāktu parazitēt uz citu tautu pūliņu rēķina.

A.Balklavs. Otrā Baltijas astronomu apspriede. – «ZvD», 1990/91, Ziema (130)

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

Latvijas Zinātnes padome, neskatoties uz visai saspringto, lai neteiktu vairāk, situāciju, kāda 1991. gadā mūsu Republikā ir izveidojusies zinātnisko pētījumu finansēšanas jomā, ir atradusi par iespējamu un vajadzīgu piešķirt dotāciju 20 000 rubļu apmērā mūsu žurnāla izdošanas izdevumu daļējai segšanai [..], tā atzinīgi novērtēdama gan žurnāla līdzšinējo ieguldījumu, gan turpmāko lomu latviešu lasītāja pasauluztveres veidošanā un garīgā apvāršņa paplašināšanā un līdz ar to pret dažādām, arī politiskām manipulācijām imūnas, patstāvīgas personības audzināšanā.

A.Balklavs. Latvija un zinātne ir vienotas un var pastāvēt tikai kopā. – «ZvD», 1991, Rudens (133)

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

D.Draviņš [Lundas observatorija, Zviedrija] pievērsa uzmanību nepieciešamībai popularizēt zinātņi, tās atziņas un sasņiegumus, uzsverot, ka zinātņes popularizēšanai ir jābūt obligātai katra zinātņieka darbības sastāvdaļai, ka tas ir zinātņieku pienākums pret sabiedrību, pret nodokļu maksātājiem. Viņš atzīmēja lielās iespējas, ko šajā ziņā paver izdevums «Zvaigžņotā Debess» un ieteica darīt visu nepieciešamo, lai nodrošinātu šī izdevuma iznākšanu.

[..] profesors D.Draviņš novēlēja mūsu astronomiem lielāku pašcieņu, kā arī pastiprināti pievērst uzmanību savu darbu un sasņiegumu reklamēšanai. [..], jo, pēc viņa domām, Latvijas astronomu pētījumi ir labā mūsdienu līmenī, par ko liecina gan pētījumu publicējumi pasaules vadošajos zinātņiskajos žurnālos, gan to tulkojumi un izdošana ārzemēs. Tādējādi no pašu astronomu puses nav nekāda iemesla sevis noniecināšanai.

A.Balklavs. Nozīmīgākais Radioastrofizikas observatorijā I pusgadā. – «ZvD», 1992/93, Ziemā (138)

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

Dramatiskajā situācijā, kādā nokļuva Latvijas zinātne pēc neatkarības atgūšanas 1991. gadā, kad politiķi līdzekļu taupības meklējumos [...] ievērojami samazināja asignējumus valsts attīstības nodrošinājumam nākotnē – izglītībai un zinātnei, tomēr astronomiju mūsu valstī, neskatoties uz tās, kā jau atzīmēts, izteikto fundamentalitāti un šķietamo nepraktiskumu, izdevās saglabāt galvenokārt četru iemeslu dēļ.

Kā **pirmo** un galveno gribētos minēt mūsu astronomu augsto savas misijas apziņu, pašreizējā un gatavību strādāt savā specialitātē pat ļoti apgrūtinātos un nelabvēlīgos apstākļos.

[...]

Un kā **pēdējo** gribētos minēt to iracionālo lādiņu, ko sevī nes astronomiskie pētījumi un šo pētījumu rezultātu filozofiskā apzināšana, jo astronomija ir viena no tām zinātnes nozarēm un izziņas sfērām, kas vistiešāk nonāk saskarē ar tādām kategorijām kā bezgalība un mūžība. Tas izskaidro to, kāpēc observatorijas visos laikos, tātad arī mūsdienās, tiek vērtētas kā sevišķi nācijās garīguma tendenču un izpausmju centri.

A.Balklavs. «Latvijas astronomija jau ir Eiropā un pasaulē. Astronomija kā zinātnes neatņemama sastāvdaļa attīstītā valstī». – Tehnikas Apskats, 1998, 132

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

Kā jau rāda mūsu žurnāla nosaukums, tajā prioritāra nozīme ir pievērsta astronomisko zināšanu popularizēšanai. Tas saistīts ar astronomijas kā zinātnes sevišķo lomu un vietu pārējo zinātņu sistēmā, proti:

- 1) astronomija kā kultūras slānis ir visciešāk saistīta ar zinātniskās pasaules izpratnes un uzskata veidošanos un jaunatnes pievēršanos zinātnei;
- 2) astronomija ir kosmisko pētījumu bāzes zinātne, bet kosmiskos pētījumos iegūtā informācija, kā zināms, pašlaik spēlē (un spēlēs) arvien lielāku lomu zinātniski tehniskā progresa un līdz ar to cilvēku materiālās labklājības un garīgo vajadzību nodrošināšanā;
- 3) astronomija ir unikāls un bieži vien vienīgais poligons mūsdienu fizikālo teoriju secinājumu pārbaudei.

A.Balklavs. PBLA priekšsēdētājam par «Zvaigžņotās Debess» izdošanas pabalstīšanu. – «ZvD», 1993/94, Ziema (142)

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

Šodien var droši apgalvot, ka bez šiem unikālajiem Ikaunieka plāniem [par radioastronomijas attīstību Latvijā], kuru īstenošanai iesaistītie fiziķi un inženieri izauga par augstas raudzes radioastronomijas (*Dr.phys.* N.Cimahoviča u.c.) un radioteleskopu antenu konstrukciju speciālistiem, nebūtu šo speciālistu, savukārt bez viņiem (*Dr.phys.* A.Balklavs, *Dr.sc.ing.* E.Bervalds) Latvija nebūtu pratusi 1994. gadā Venstpils tuvumā iegūt parabolisku, visos virzienos grozāmu un automātiski vadāmu antenu, 32 m diametrā, ar augstu starojumu savācēju virsmu precizitāti, kuru kā radioteleskopu var izmantot daudzu ļoti aktuālu kā fundamentālu, tā lietišķu pētījumu veikšanai.

I.Pundure. Jāņa Ikaunieka devums Latvijas astronomijai. – «ZvD», 2012, Rudens (217)

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

Tikai iestājoties Eiropas Savienībā, Latvijas zinātnei pavērās perspektīvas, no kurām A.Balklavs-Grīnhofs pieredzēja tikai pašu sākumu, īsi pirms aiziešanas pagūdams atjaunot Šmita (*Schmidt*) teleskopa – vienīgā Baltijā un viena no lielākajiem pasaulē – spoguļi [sk. «ZvD», 2005, Rudens (189)], bet netika izbaudījis bāzes finansējumu institūtiem, par ko viņš neatlaidīgi iestājās – vēstulēs, runās, rakstos, rezolūcijās utt. – kopš valstiskās neatkarības atgūšanas. Pateicoties viņa pārcilvēciskajiem pūliņiem, Astrofizikas observatoriju Baldones Riekstukalnā nepiemeklēja Salaspils Atomreaktora – Baltijā vienīgā zinātniskiem nolūkiem paredzētā – kodolreaktora liktenis ... Nesavtīgi kalpodams zinātnei, A.Balklavs-Grīnhofs pirms laika arī sadega.

«Kāpēc vispār kaut kas ir ...» populārzinātnisku rakstu krājumā «Mūsdienu zinātne un Dievs», 2008, 6. lpp.

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

Tieši šinī darbības laikā [Atmodas laikā un laikā pēc valsts neatkarības atjaunošanas] īpaši spilgti izgaismojās Artura Balklava organizatora talants, mērķtiecība, neatlaidība un tālredzība. Domāju, var droši apgalvot, ka lielā mērā, pateicoties viņam, pētījumi astronomijā Latvijā saglabājās un aktīvi turpinās un attīstās arī šodien.

LZA īstenais loceklis **Tālis Millers**

Astronomu Balklavu atceroties. – «ZvD», 2007/08, Ziema (198)

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

Arturs Balklavs daudzus gadudesmitus ir bijis Latvijas astronomijas līderis, pirmais grandētais radioastronoms, Baldones Radioastrofizikas observatorijas, vēlāk LU Astronomijas institūta direktors. Viņam gan nav izdevies īstenot kādreiz jaunībā iecerēto grandiozo radiointerferometra projektu Baldonē (paradoksālā kārtā šī joma Latvijā atgriezās negaidīti, ar padomju militāristu atstāto mantojumu Irbenē), taču viņa vadībā pēc Jāņa Ikaunieka nāves, iespēju robežās tika izvērsta laba astronomijas zinātne Latvijā.

Taču varbūt būtiskākais, ar ko Arturs Balklavs palicis Latvijas zinātņu vēsturē, ir zinātnes popularizēšana, laikmetu griežos **n o t u r ē t a i s** gadulaiku izdevums «Zvaigžņotā Debess», ko izdevās saglabāt, kad atjaunotajā jaunsaimnieku Latvijā daudzas lietas juka un bruka.

Prof. **Jānis Stradiņš**, LZA Senāta priekšsēdētājs

Astronomu Balklavu atceroties. – «ZvD», 2007/08, Ziema (198)

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

«Zvaigžņotajai Debēsij» līdz šim ir ļoti laimējies ar atbildīgajiem redaktoriem. Tādi ir bijuši divi: žurnāla dibinātājs, izcilais maiņzvaigžņu pētnieks **Jānis Ikaunieks** (1912-1969) un ievērojamais radioastronoms **Arturs Balklavs-Grīnhofs** (1933-2005). Viņi abi bija ne tikai starptautiska mēroga zinātnieki, bet arī lielas personības ar stingru raksturu un plašu skatījumu uz dzīvi, cilvēku likteņiem un sūtību tajā, un spēja ar savu pasaules redzējumu aizraut gan lasītājus, gan citus redakcijas kolēģijas locekļus. Viņu ietekme palīdz veidot «Zvaigžņoto Debēsi» arī šodien.

Agnis Andžāns, LU profesors, «Zvaigžņotās Debēss» atbildīgais redaktors
VITA NOSTRA BREVIS EST. – «ZvD», 2008, Vasara (200)

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

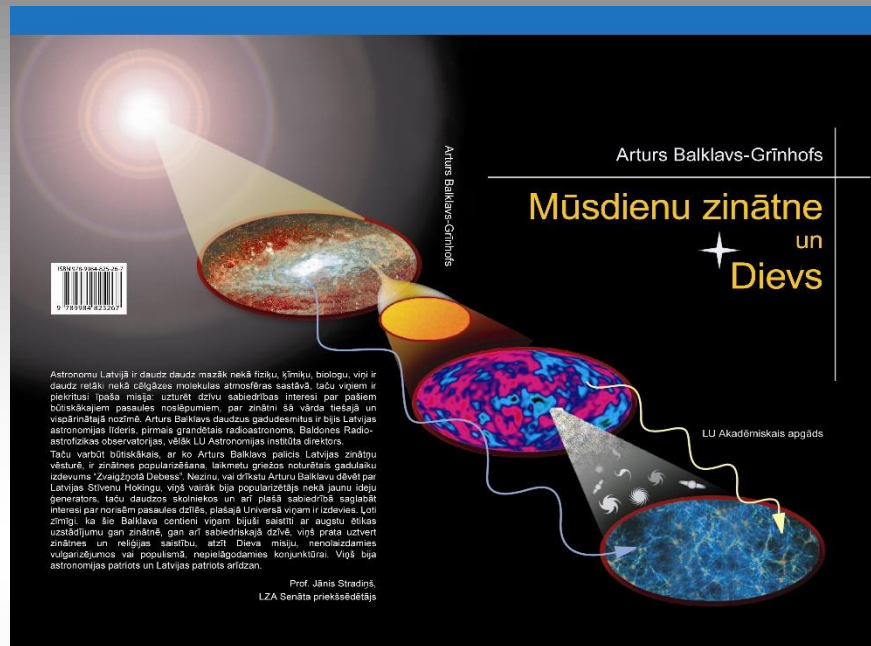
Manuprāt, galvenais „Zvaigžņotās Debess” veismju cēlonis ir tas, ka žurnāla veidotāji allaž centušies sekot patiesībai un augstām morāles vērtībām. Neatceros ne skolas, ne studiju gados tajā lasījis rakstus, kas slavinātu Latvijas okupāciju; neatceros šodien tajā manījis „māņticības un tumsonības” izpausmes astroloģijas formā, kā mīlēja izteikties A.Balklavs. Padomju gados eksaktās zinātnes bija radošu, neatkarīgu un godīgu cilvēku patvērums; šodien tās ir to personību kristalizācijas centrs, kam materiālas dabas sasniegumi dzīvē nav nozīmīgāki. Skatoties mūžīgajās debesīs pāri mums un apzinoties, ka arī mūsu īsās dzīves laikā mēs spējam kaut ko no šīs mūžības aptvert un veidot pasauli saskaņā ar Dieva likumiem, mēs visi kļūstam labāki, gudrāki un drosmīgāki. Paliksim visi kopā tādi arī turpmāk.

Agnis Andžāns, LU profesors, «Zvaigžņotās Debess» atbildīgais redaktors

VITA NOSTRA BREVIS EST. – «ZvD», 2008, Vasara (200)

ARTURS BALKLAVS un «ZVAIGŽNOTĀ DEBESS»

Mūsdienu kardinālākā problēma nav ne zinātnes, ne tās robežu problēma. Ir vairāk nekā skaidri redzams, ka zinātne ir viens no galvenākiem (ja ne pats galvenais) sabiedrības materiālā un arī garīgā progresa dzinējspēkiem, un tas vēl ne tuvu nav sasniedzis savas dabīgi noteiktās robežas.

Mūsdienu kardinālākā problēma ir morāles problēma, un tā bez Patiesības par Autoritāti noskaidrošanas, pieņemšanas un iemiesošanas sabiedrības dzīvē nav atrisināma.

«Vai zinātnei ir robežas, un Kas ir patiesība?» grāmatā «Mūsdienu zinātne un Dievs» (63. lpp.)

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

Gadalaiku izdevuma «ZvD» 60. un pēdējā gadskārta

239. numura REDAKCIJAS KOLĒĢIJA (2018):

- 1.LZA koresp. loc. *Dr.habil.math.* **Agnis Andžāns** (1988), atbildīgā redaktora vietnieks (1997), atbildīgais redaktors (2008);
- 2.**Kārlis Bērziņš** (2001);
- 3.*Dr.sc.comp.* **Mārtiņš Gills** (1997), atbild. redaktora vietn. (2008);
- 4.*PhD* **Jānis Jaunbergs** (2004);
- 5.*Dr.phil.* **Rihards Kūlis** (1988);
- 6.**Irena Pundure**, atbildīgā sekretāre (1988);
- 7.*Dr.paed.* **Ilgonis Vilks** (1992).

www.astr.lu.lv/zvd/, www.lu.lv/zvd/

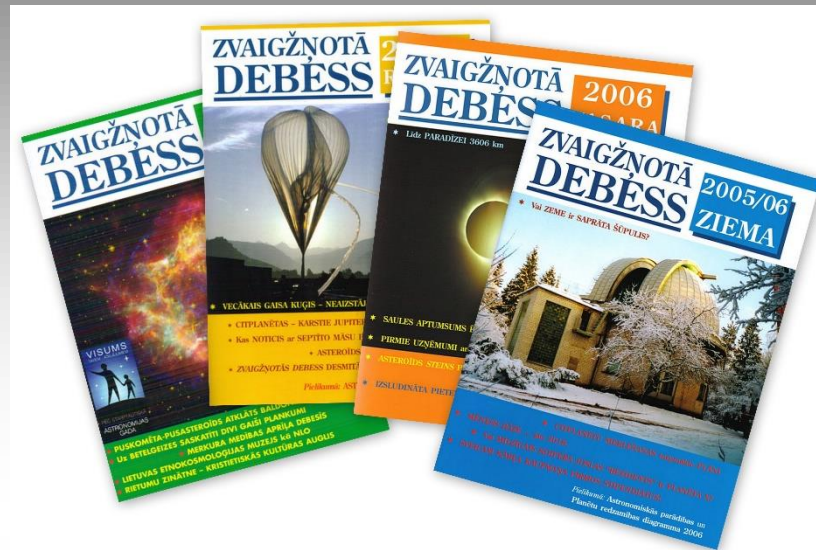
Digitālais arhīvs (1958-2013): <http://ejuz.lv/zvd>

80 lpp.+pielikumi (2-32 lpp.). Metiens 700 eks.

Abonēšanas cena 9.00 eur, Apgāds “Mācību grāmata”

Salīdzināšanai: PSRS (Krievijas) ZA populārzinātniskā žurnāla «Земля и Вселенная», iznāk no 1965. gada līdz mūsdienām, metiens 50 000→380 eks.

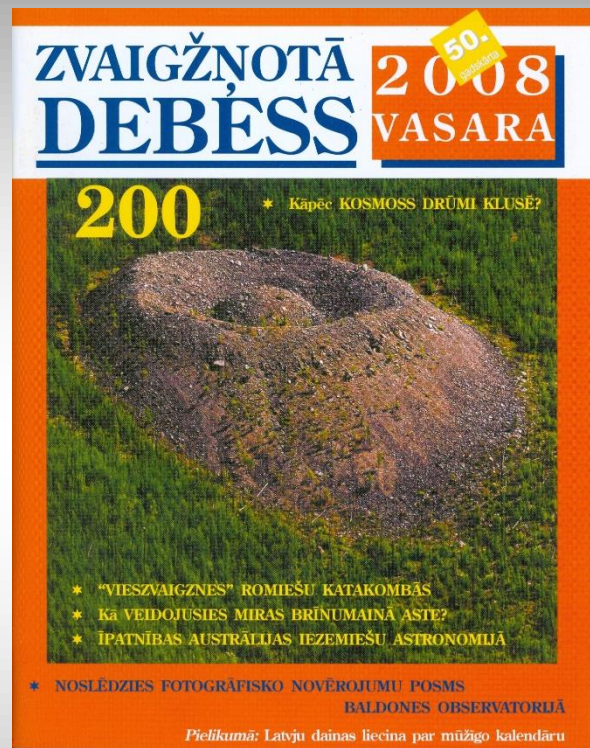
ARTURS BALKLAVS un «ZVAIGŽNOTĀ DEBESS»

Mēs neesam komerciāls izdevums, un mūsu saturs nav orientēts uz ātri aizskrienošām ziņām. Ikviens sagatavotais numurs ir ar paliekošu vērtību un droši var ierindoties mājas vai skolas bibliotēkas plauktā. Šķiet, ka lasītāji to novērtē, jo žurnālam ir ne tikai stabils lasītāju loks, bet tieši lasītāji bieži ir rakstu tematikas rosinātāji.

Mārtiņš Gills, *Zvaigžņotās Debess* atbildīgā redaktora vietnieks
«ZVAIGŽNOTĀS DEBESS» 55. jubilejai. – «ZvD», 2013, Rudens (221)

ARTURS BALKLAVS un «ZVAIGŽNOTĀ DEBESS»

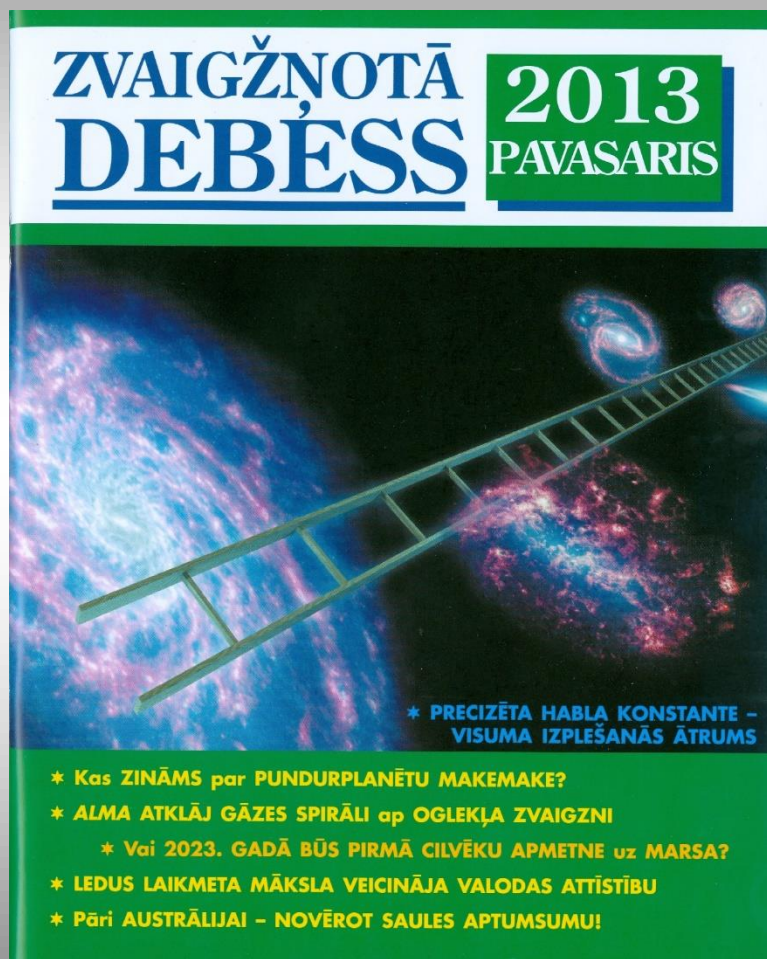
Pa kreisi foto no «ZvD» arhīva: «ZvD» 150. laidiena svinībās 28.dec.1995. LU Mazajā aulā. Pa labi: 200. laidiens

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

Daži Artura Balklava raksti «Zvaigžņotajā Debēsī»:

- Neitrīno un Visums. – 1981, Rudens (93), 8.-23. lpp.
- Mūsdienu zinātnes priekšstati par vielisko pasauli. – 1984, Pavasaris (103), 4.-8. lpp., Vasara (104), 2.-6. lpp.
- Atrisinājumu meklējot. – 1988/89, Ziema (122), 36.-41. lpp.
- Astronomiskās zināšanas un materiālās pasaules aina. – 1994/95, Ziema (146), 47.-50. lpp.
- Kosmoloģija pie jaunās tūkstošgades sliekšņa. – 1999/2000, Ziema (166), 3.-13. lpp.
- Astrofizika gadsimta garumā. – 2000, Rudens (169), 3.-18. lpp.
- Vai zinātnei ir robežas un kas ir patiesība? – 2003/04, Ziema (182), 43.-45. lpp.
- Antropais princips. – 2005, Pavasaris (187), 3.-11. lpp.

Arturs Balklavs un “Zvaigžņotā Debess”

"When our society stops looking out at the Universe we inhabit, when we stop asking questions about it – then our society is ready to decay."

Prof. David Southwood,
ESA Director of Science (2001-2011)

«Šī uzdevuma – zinātniski izskaidrot visa ap mums esošā uzbūvi – diženums pilnīgi attaisno tā risināšanai pieliktās pūles.» – Akad. J. Zeļdovičs
«Zvaigžņotā debess», 1984, Pavasaris (103)

Paldies, ka uzklausījāt!